

Nebezpečná klíšťata se šíří Českem. Velcí kopytníci ale jejich počty snižují o tři čtvrtiny, ukázal vědecký výzkum

11.7.2025 - | Česká krajina

Klíšťat v Česku v posledních letech kvůli změnám klimatu přibývá a šíří se do vyšších nadmořských výšek. Vědecký výzkum však zjistil, že jejich počty dokáží velmi účinně snižovat velcí kopytníci.

„Přirozená pastva velkých kopytníků výrazně snižuje početnost klíšťat. Počty klíšťat na plochu jsou na milovických pastvinách čtvrtinové oproti nepaseným plochám vedle pastvin,“ shrnuje závěry výzkumu z milovické rezervace Miloslav Jirků z Biologického centra Akademie věd České republiky. Velcí kopytníci totiž pastvou z velkých ploch odstraňují vysokostébelné, husté porosty trav a přetvářejí je na mozaiku různě vysokých a hustých trávníků s vysokým podílem krátkostébelné vegetace. „Tím, že jsou vysokostébelné trávníky odstraněné, mizí pro klíšťata ideální biotop, kde číhají na případného hostitele, ať už zvíře, nebo člověka,“ dodává Miloslav Jirků.

Podle jeho slov by v rámci navazujícího výzkumu bylo zajímavé ověřit, zda mají velcí kopytníci na klíšťata podobný vliv nejen v suchých biotopech typu milovických lesostepí, ale také v biotopech vlhkých říčních niv a mokřadech.

„I když se klíšťata více šíří kvůli vyšším teplotám, díky kterým ve větších počtech přežívají zimy, přímé slunce jim paradoxně nesvědčí. V řídké a nízké vegetaci vytvořené pastvou velkých kopytníků nemají dostatek stinných a vlhkých míst, kde jinak přežívají nejteplejší část dne, kdy jim hrozí úhyn vyschnutím,“ poznamenává autorka výzkumu Johana Alaverdyan z České zemědělské univerzity.

Výsledky vědeckých výzkumů potvrdilo i pozorování divokých koní v prvních letech projektu. „První dva roky po zahájení pastvy, kdy ještě převládaly zapojené vysokostébelné trávníky, byli koně obsypaní klíšťaty. V dalších letech už na nich klíšťata nebyla na první pohled viditelná,“ zmínil Miloslav Jirků.

To, že klíšťat v Česku dramaticky přibývá potvrdil letos na jaře výzkum České zemědělské univerzity. Podle něj byla v 70. a 80. letech minulého století horní hranice výskytu klíšťat v České republice kolem 700 metrů nad mořem, na přelomu tisíciletí již 1000 až 1100 metrů nad mořem a v roce 2024 sbírali vědci klíšťata i ve výšce kolem 1300 metrů nad mořem. Loni přitom celkově nasbírali o 75 procent klíšťat více než v roce 2021.

„K šíření klíšťat přispívá nejenom změna klimatu, ale i krajina pozměněná člověkem. Řada míst je opuštěných a zarůstá hustou vegetací, což je pro přírodu nepřirozený stav. V minulosti právě stáda velkých kopytníků přispívala k vytváření řídkých, krátkostébelných trávníků, kde se klíšťatům nedaří ani přesto, že mají kvůli globálnímu oteplování příhodné podmínky k expanzi,“ uzavřel Dalibor Dostál, ředitel ochrannářské společnosti Česká krajina, která milovickou rezervaci velkých kopytníků založila v roce 2015 ve spolupráci s vědci.

Klíšťata v České republice přenášejí řadu nebezpečných onemocnění. Především klíšťovou encefalitidu a lymeskou borreliózu. Dále mohou klíšťata přenášet i tularémii, ehrlichiozu, babesiozu, anaplazmózu, bartonelózu a rickettsiozu. Například klíšťová encefalitida a lymeská borelióza mohou mít pro člověka velmi vážné následky, včetně trvalých neurologických poškození, a v ojedinělých

případech končí i smrtí pacienta.,

Ochranářská společnost Česká krajina na projektech spojených s ochranou přírody spolupracuje s experty z Biologického centra Akademie věd České republiky, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Karlovy v Praze, Ústavu biologie obratlovců Akademie věd České republiky, Botanické zahrady hlavního města Prahy, Zoo Liberec, České zemědělské univerzity v Praze, Mendelovy univerzity v Brně, Masarykovy univerzity v Brně a dalších odborných institucí.

Na podporu projektů ochrany přírody může veřejnost přispět prostřednictvím portálu pomahamekrajine.cz.

Projekty návratu a ochrany velkých kopytníků podporuje Akademie věd ČR v rámci programu Strategie AV 21, Záchrana a obnova krajiny, dále společnosti Nadace PPF, Nadace Kooperativa, Nadace Qminers, Nadace Benetheo, E.ON, JRD, CTP, Nadace O, Nadační fond rodiny Malých, Accace, Nadace Tipsport, ČEPS, Carborundum Electrite, Amanita Design, Linde, Semix, ProfiG2, Bird & Bird, Hornbach, Printwell, Delta Light Czech, LaNiche, Payton Legal, Projan Service, Bříza & Trubač, advokátní kancelář, Vertue, Beire, Pro živou zahradu, JK Jitka Kudláčková, Nadace ČEZ, Megabooks CZ, Net4Gas, Pivovar Zubr, Cestovní kancelář Periscope Skandinávie, Abrasiv, Hotelová škola Poděbrady, Operační program Životní prostředí, Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Město Milovice, Město Benátky nad Jizerou, American International school ve Vídni, milovická Mateřská škola Kostička, sdružení Přátelé a rodáci Milovic i veřejnost.

Foto: Andy Murray / Wikimedia

<https://www.ceska-krajina.cz/5119/nebezpecna-klistata-se-siri-ceskem-velci-kopytnici-ale-jejich-pocty-snizuji-o-tri-ctvrtiny-ukazal-vedecky-vyzkum>